

Reactie op internetconsultatie Wijziging Besluit Erfgoedwet archeologie

31 januari 2022

Geachte ministers,

Met verbazing heb ik kennis genomen van de voorgenomen aanpassingen op het Besluit Erfgoed archeologie (BEa) d.m.v. een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB). Diverse punten in de voorgenomen aanpassingen zijn o.a. in strijd met het UNESCO verdrag ter bescherming van het cultureel erfgoed onder water.

Met betrekking tot vrijwilligers in de onderwaterarcheologie wilt u het binnen artikel 2.5 mogelijk maken dat vrijwilligers 'kleinschalige onderzoekshandelingen' mogen uitvoeren, zelfs op zogenaamd onbekende oorlogsschepen die onder internationale wetgeving soevereine immuniteit genieten!

Met betrekking tot vliegtuigbergingen wilt u binnen artikel 2.7 Defensie ontheffen van de verplichtingen die in internationale regels en protocollen zijn vastgelegd wat in strijd is met het UNESCO verdrag ter bescherming van het cultureel erfgoed onder water en het Weense verdragen verdrag!

Daarnaast bent u heel selectief te werk gegaan m.b.t. de voorbereiding voor deze voorgenomen aanpassingen op het BEa. Kritische partijen heeft u grotendeels buiten de deur gehouden en u heeft zich vooral gericht op de overkoepelende organisaties Stichting Maritiem Onderzoek Nederland (STIMON) en de Landelijke Werkgroep Archeologie Onder Water (LWAOW).

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) en de minister van Defensie hebben op 2 juli 2018 een bericht aan sportduikend Nederland gestuurd, referentienummer 1353638, waarin het volgende te lezen is:

Voor gezonken oorlogsschepen geldt dat deze soevereine immuniteit genieten, waar ter wereld ze ook liggen. Dit betekent dat deze wrakken niet betreden mogen worden zonder de expliciete toestemming van de vlaggenstaat. Hetzelfde geldt voor het meenemen van objecten.

Binnen de voorgenoemde overkoepelende organisaties STIMON en LWAOW zijn ook ná het bericht aan sportduikend Nederland gevallen bekend dat duikers items hebben meegenomen uit wrakken, ondanks dat deze – zoals beide ministers erkennen – de soevereine immuniteit genieten. Het bevoegd gezag is hiervan op de hoogte, maar kiest ervoor om dit niet aan te pakken maar eerder toe te dekken.

In de voorgestelde AMvB stelt u verder dat er in 2015 op drie plekken een pilot is gestart met enkele groepen sportduikers. U schept hiermee een verkeerd beeld. In 2015 is er één pilot m.b.t. de Waddenzee gestart op verzoek van de minister van OCW. De twee andere pilots, Noordzee en Oosterschelde, zijn pas in 2017 (zeer) kort voor de definitieve ingang van de nieuwe Erfgoedwet gestart. Bij twee van de drie pilots zijn door de sportduikers ernstige schendingen ten aanzien van de

afspraken gemaakt. Verwerpelijk is dat de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed dit heeft getracht toe te dekken.

Op 7 juli 2017 heeft u de nota "Voorstel omgang natuurlijk erosie onder water en regelgeving amateurduikers" geaccordeerd, referentienummer 1192866. Hierin geeft u aan dat er, in afwachting van een uitzonderingsregel op de certificeringsplicht (deze AMvB dus), '... niet zal worden gehandhaafd ...'. Hiervan hebben duikers gretig gebruik gemaakt en zich niet aan de afspraken gehouden.

Een aangenomen motie van SP-Kamerlid Beckerman, van 27 juni 2019, met betrekking tot een brede evaluatie van de Erfgoedwet geeft al aan dat er problemen zijn. Dit debat moet nog plaatsvinden. Tijdens een eerder debat op 11 september 2018 over de bescherming en behoud van erfgoed is de minister van OCW geweest op het feit dat de problemen van onrechtmatig opgraven groot zijn en dat er zorgen zijn in Duitsland en het Verenigd Koninkrijk over illegale duiken op oorlogsgraven door Nederlandse duikers.

Daarnaast negeert u ook nog eens signalen van bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, waarmee bilaterale gesprekken hebben plaatsgevonden op 5 juni 2018 en 2 juli 2019. Ook wordt informatie aangedragen door het Verenigd Koninkrijk afgedaan als gekleurde informatie. Bijzonder aangezien de Nederlandse overheid zélf het Verenigd Koninkrijk een verkeerd beeld geeft over hoe het daadwerkelijk in Nederland er aan toe gaat met betrekking tot cultureel en militair erfgoed onder water. Maar ook als nabestaanden informatie aandragen worden deze afgepoeierd en houdt de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed de handen boven het hoofd van de duikers.

Ik heb er weinig vertrouwen in dat deze reactie serieus genomen wordt, gelet op alle eerdere pogingen die door mij zijn ondernomen om u de feiten aan te dragen. Tevens ben ik ook van mening dat dit proces rondom de AMvB niet correct verlopen is. Daarom zal ik nabestaanden van oorlogswrakken inlichten over de situatie op archeologisch gebied in Nederland, zodat deze nabestaanden wellicht mogelijkheden zien om hun zorgen aan de Raad van Staten kenbaar te maken.

Ik geef toestemming om mijn reactie openbaar te maken.

Met vriendelijke groet,

Remy Luttk
Noordzee Maritiem